ЗАПИСКИ З РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ. Вычитка № 2. 03.01.2023. МММ

УДК 811.111’27:155.839
DOI: https://doi.org/10.18524/2307–4604.2022.2(49).268206

ЕМОЦІЙНІСТЬ У РОМАНАХ-ТРИЛЕРАХ

Приходченко О. О.
кандидат філологічних наук, доцент,
Запорізький національний університет
ORCID 0000–0002–8468–2453

Стаття присвячена дослідженню емоцій та емоційних станів героїв у романах-трилерах. Емоції відіграють одну з найважливіших ролей у житті кожної людини, вони відображають внутрішній стан, переживання, ставлення до оточуючого середовища та багато інших речей. Негативні емоції, в свою чергу, допомагають пережити страшні моменти життя, оскільки вони є відображенням всього незвіданого та незрозумілого, з чим стикається людина. Найбільш ґрунтовно та яскраво емоційна сфера відображається в художніх творах. Саме в романах-трилерах атмосфера незвіданого та незрозумілого відображена яскраво та всебічно, оскільки їх головною метою є здивувати читача, викликати в нього негативні та моторошні відчуття. Метою нашої розвідки є визначення засобів створення атмосфери у романах-трилерах непізнаного та моторошного. В результаті аналізу було встановлено, що основними способами досягнення поставленої мети, а саме створення моторошної атмосфери, залякування читача та несподівана кінцівка твору, виступають різні стилістичні засоби та фігури, такі як епітети, метафори, антитези, персоніфікації. Вони посилюють ефект від прочитання твору, малюють яскраву картинку в уявленні читача. Загальна атмосфера також відіграє важливу роль у створенні потрібного емоційного стану. Її створення досягається за допомогою загальної моторошної картини, описів оточуючого середовища, постійні нагадування про боротьбу добра і зла, світла і темряви. Перемога світла завжди закріплена в семантиці лексем із позитивним значенням та порівняннях, завдяки яким репрезентовано надію на гарне майбутнє. Було визначено, що основним засобом створення загального негативного емоційного стану в романах-трилерах є антитези та персоніфікації, які оживляють страшні та моторошні поняття, роблять їх активними учасниками загальної картини твору.

***Ключові слова**: емоційний стан, емоційність, метафора, епітет, антитеза.*

© Приходченко О. О., 2022

ISSN 2307–4604. Записки з романо-германської філології. Випуск 2 (49). 2022

EMOTIONALITY IN THRILLERS

Prykhodchenko O.
candidate of philological sciences, associate professor,
Zaporizhzhia national university

The article is dedicated to the studying of emotions and emotional states of thrillers’ heroes. Emotions play one of the main roles in the life of every person; show the inner state, emotional experiences, attitude towards the surrounding and other things. Negative emotions, in their turn, help to go through the horrific moments in life, as far as they are the reflection of everything unknown and uncertain, what the person can encounter during the lifetime. The most profound and vivid representations of the emotional sphere of obscure and strange are given in works of fiction. Namely in thrillers the atmosphere of unknown and incomprehensible is represented fully and thoroughly, because the main aim of these novels is to surprise the reader, to cause negative and terrific feelings. The purpose of this thesis is to denote means of creation of terrific and obscure atmosphere in thrillers. Based on the analysis it was determined that the main means of the achieving the goal, which lies in the intimidation of the reader and the unexpected ending of the novel, are different stylistic means and devices, such as epithet, metaphor, antithesis, personification. They intensify the effect of the reading of the novel, present the bright picture in the reader’s imagination. The general atmosphere also plays an important role in the establishing of the necessary emotional state. Its creation is accomplished with the help of the general terrific images, descriptions of the outer world, constant remindings about the battle between good and evil, light and darkness. The triumph of the light is always determined in the semantics of lexemes with positive meaning, with the help of which the hope for the better future is represented. It was identified that the main means of creation of the general horrifying emotional state in thrillers are antithesis and personifications, which give life to the scary and dreadful notions, make them active participants of the general picture of the novel.

***Key words:** emotional state, emotionality, metaphor, epithet, antithesis.*

Вступ. Емоції відіграють важливу роль у розумінні та осмисленні оточуючого світу. Вони ще не є формою пізнання, але викликають певні переживання у свідомості людини, які вказують на її відношення до навколишньої дійсності, до процесу пізнання як такого, до діяльності та до самої себе.

Емоційність наповнює усю мовленнєву діяльність людини і закріплюється в семантиці слова в якості специфікаторів різноманітних емоційний станів людини. Саме вони вказують на ставлення людини до оточуючих явищ, подій, що відбуваються в світі та, найважливіше, визначають місце та роль індивіда в ньому.

ЗАПИСКИ З РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ. Вычитка № 2. 03.01.2023. МММ

Об'єктом дослідження було обрано емоції, оскільки вони є специфічною, своєрідною формою когніції, відображення та оцінки оточуючого середовища. **Предметом** дослідження — лексичні та стилістичні засоби вираження емоцій та емоційних станів людини в романах-трилерах.

Людські переживання відбиваються в мові та культурі соціуму, у кожній мовній особистості, наче у дзеркалі. Однак, відображення знаходять лише ті факти зовнішнього світу, які мають певне значення для людини, які є цінними у цей момент. Завдяки емоціям, людина отримує специфічний досвід, який закріплюється у свідомості, мисленні та мові, вербально позначаючи об'єкти світу, явища, ситуації та їх емоційні оцінки. Слова заміщають їх у розумінні людини, стають важливими для неї та можуть бути носіями цих переживань, як і об'єкти, ситуації, явища, які були заміщені за допомогою лексем.

Індивідуальні розбіжності між індивідуумами також найбільш яскраво проявляються саме в емоційній царині. Цьому сприяє той факт, що кожна особистість характеризується своїм неповторним спектром емоцій та почуттів, які по-різному проявляються як реакція на певні події, відображаючи всі сторони людини, її характер, інтелект, сфери інтересів та ставлення до інших людей.

Важливу роль в емоційному розвитку особистості відіграє картина світу. Відповідаючи конкретній епосі та певному соціуму, вона містить в собі ціннісні орієнтири, важливі для людства у той чи той проміжок часу, і впливає на формування емоційного ставлення до оточуючого середовища.

Ціннісні орієнтації розподіляються за опозиціями: багатство — бідність, честь — безчестя, краса — потворність, труд — безділля, безпека — небезпека, добро — зло, життя — смерть та ін. Ці опозиції відображають основні фактори, які впливають на людину, є важливими для неї та викликають певні емоції. Один із членів опозиції завжди є негативним, другий — позитивним і відповідно емоційно забарвленим.

Найбільш ґрунтовно та яскраво емоційна сфера відображається в художніх творах. Художня література сьогодні покликана допомогти читачам пережити певні емоції, які неможливо відчути насправді. За допомогою різних стилістичних засобів та уяви, автори створюють примарний світ, який, подекуди, дуже схожий на наш, вигадують героїв та антигероїв, виконують певні дії і переносять читачів у цей фантазійний світ. Кожен літературний жанр спрямований на формування певного емоційного фону, оскільки має на меті певну категорію читачів.

Метою нашої розвідки є визначення засобів створення атмосфери непізнаного та моторошного у романах-трилерах. **Матеріалом** дослідження було обрано роман-трилер Дж. Ролінса "Subterranean", оскільки в ньому автор демонструє примарний світ незрозумілого та непізнаного, емоції головних героїв, яких переслідують злі сили.

Зазвичай, натяки на наявність зла присутні протягом усього оповідання (вони подаються в описах навколишнього середовища, діях героїв), та відіграють важливу роль у створенні емоційного стану, ними пронизаний увесь роман-трилер, однак, ці натяки спрямовані на читача, створення у нього відчуття небезпеки та переживання. Щодо героїв, то для них ці натяки залишаються невідомими, а відтак, сприяють підсиленню вже наявної моторошної атмосфери через нерозуміння того, що відбувається навкруги. Не дивлячись на це, романи-трилери тримають читача у напрузі до самого кінця, оскільки розв'язка, зазвичай, є дуже несподіваною та неочікуваною.

Вирішення поставленої мети передбачає використання наступних **методів дослідження**: *описовий аналітичний метод*, який уможливлює встановлення лінгвальних засобів номінації емоцій та емоційних станів; *метод контекстуального аналізу* слугує для інтерпретації емоцій та емоційних станів, які репрезентовані за допомогою різних мовних конструкцій.

Результати та обговорення. У романах трилерах основною є атмосфера таємничості, невизначеності та жаху, саме тому поверхня навкруги описується як така, де нічого не живе "***Nothing*** *lived on the surface*" (Rollins, 2007 : 1) — використання займенника '*nothing'* — "not anything; no single thing" (Oxford dictionary, 2022) вказує на відсутність будь-чого. Опис ландшафту як '*frozen landscape*' — замороженого та такого, де постійно присутній дуже сильний вітер '*gale-force'*, який розриває лід на маленькі шматочки ('*ripping shards*'), робить цей опис ще більш неприємним та моторошним — "***gale-force winds*** *ripping shards across the* ***frozen landscape***" (Rollins, 2007 : 1).

Саме місцезнаходження бази вказує на моторошну атмосферу, таку, яка не є прийнятною для нормального існування людини: *"... **icy wall of rock**. The slopes of Mount Erebus filled the entire starboard view, seemingly an **endless** series of **snowy cliffs** and **black chasms climbing to heaven**."* (Rollins, 2007 : 44) — стіна з льоду та каменю, яка знаходила-

ЗАПИСКИ З РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ. Вычитка № 2. 03.01.2023. МММ

ся перед героями, охарактеризовано як таку, що має безкінечну кількість обривів вкритих снігом — *'endless'* — "being seeming to be without an end or limit" (Farlex, 2022). Використання антитези "***snowy cliffs** and **black chasms***" — вказує на поєднання двох протилежностей — білого та чорного, скель та обривів, що викликає ще більше змішаних та невизначених почуттів. Персоніфікація "*climbing to heaven*" підсилює враження про те, що герої знаходяться внизу, дуже близько до незвіданого пекла, а вулкан Еребус намагається дістатися небес.

Загальна атмосфера темряви та незвіданого підсилюється тим, що події роману відбуваються у льодяних печерах Антарктики, які пронизані холодом та дуже вузькими тунелями (червоточинами — 'wormholes'), в яких людина може ледве помістится та повинна повзти (*'crawl*' — 'to move slowly on the hands and knees' (Farlex, 2022), щоб дістатися до кінцевого пункту (*'diameters so small that a man could barely crawl through them*'), якими робітники станції повинні переміщатися задля виконання своєї роботи — "*wormholes", as the troop had nicknamed the smooth undulating passages, with diameters so small that a man could barely crawl through them*." (Rollins, 2007 : 2). Ці тунелі ведуть у різних напрямках, але через свій розмір та направленість, здебільшого, вниз, складається враження, що вони ведуть прямо до пекла, яке у більшості культур знаходиться внизу та асоціюється із страхами, невизначеністю та смертю — "*It seemed **to go straight to the bottom of the world**. He **shivered**, **wondering** if **hell had a doorway***" (Rollins, 2007 : 2). Використання дієслова *'shiver'* — 'to shake slightly because you are cold, frightened etc.' (Oxford dictionary, 2022), дієслова *'wonder'* — 'think about something and try to decide what is true' (Oxford dictionary, 2022) та фрази *'hell had a doorway*' допомагає читачу зрозуміти емоційний стан героя, а саме — його невизначеність та намагання встановити істинність його побоювань.

Порівняння печери, в якій знаходиться основне місце роботи археологів, із ротом, який видихає "*Snow blew from the opening as if the **gaping mouth were exhaling***." (Rollins, 2007 : 45) — *'exhale'* — "to breathe out" (Farlex, 2022), а тим самим намагається не дати їм потрапити в середину, видається дуже химерним попередженням, натякаючи на майбутню небезпеку.

Використання персоніфікації "*The **shadows** kept jumping in the lantern light*" (Rollins, 2007 : 3) вказує на збільшення емоційного тиску, оскільки тінь *'shadow'* має негативне забарвлення та пов'язана із темними та

ISSN 2307–4604. Записки з романо-германської філології. Випуск 2 (49). 2022

страшними речами — 'darkness in a place or on something, especially so that you cannot easily see who or what is there' (Oxford dictionary, 2022). Наявність повторів займенника *'a lot*' разом із прикметниками *'colder*' і *'darker*', використаних у порівняльному ступені вказує на інтенсифікацію негативних емоцій: "*All at once, it seemed a lot colder and a lot darker*" (Rollins, 2007 : 3).

Перше враження від місця майбутньої роботи — станції, що знаходиться в середині льодовик, було не дуже приємним: "*a group of low metal buildings clinging to the surface of a gray glacier. A satellite array sprouted like a bizarre spider from the rooftops*" (Rollins, 2007: 22). Це була металева конструкція, яка, наче, чіплялася за поверхню, емоційний вплив якої на оточуючих підсилюється порівнянням із павуком — *'satellite array sprouted like a bizarre spider*', вказуючи на її відлякуючий зовнішній вигляд, оскільки павуки, зазвичай, викликають негативні емоції та відразу.

Наявність вітру на самій станції знову викладає негативні емоції та передчуття, та нагадує про той факт, що станція знаходиться у холодному та не дуже привітному місці, хоча і захищена товщею льоду: "*He leaned into a **gust of wind** as he crossed the base*." (Rollins, 2007 : 41).

Місцезнаходження головної печери, з якої починалася вся робота, як і всього, що розташовано під землею, викликає страх та невпевненість, бо наближується до серця землі, де за певними повір'ями знаходиться пекло. А печера знаходиться у двох милях під поверхнею континенту "*two miles below the surface of the continent.*" (Rollins, 2007 : 221). Уточнення автора про той факт, що ця глибина є втричі більшою ніж та, на яку спускалася людина "*Almost three times deeper than man has ever stepped foot*" (Rollins, 2007 : 22) та є еквівалентом двомстам поверхам — "*We'll travel about the equivalent of two hundred floors*" (Rollins, 2007 : 48) робить цей опис ще більш моторошним.

Чим більше заглиблювалися головні герої у печеру, тим менше природного світла там було, а єдиним джерелом освітлення ставали лампи, які пронизували темряву, освітлюючи шлях вперед: "*Only the **headlamps broke** the **darkness** ahead*" (Rollins, 2007 : 60); "*As the Cat ground around a curve, **daylight vanished**; the **lamps** remained the **only illumination***." (Rollins, 2007 : 46). Епітет "***uncomfortable** silence*" (Rollins, 2007 : 48) вказує на незручну та невизначену тишу, яка супроводжувала спуск до самої бази. Порівняння печери із банкою, а ліхтариків із світляками, тільки підсилює атмосферу темряви та замкненості простору, оскіль-

ЗАПИСКИ З РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ. Вычитка № 2. 03.01.2023. МММ

ки самі члени експедиції також знаходяться у тій самій банці: "***Beams** of hand lanterns and helmet **lamps** criss-crossed the blackness **like fireflies in a jar**."* (Rollins, 2007 : 86). Однак, щойно вони досягли самої печери, враження достеменно змінилося: "*Just then a **breeze rushed into the cage**, blowing back her parka hood. A **warm breeze**! At the same time, **light burst up from below**.*" (Rollins, 2007 : 49) — теплий вітерець, який увірвався у ліфт ("*warm breeze rushed*" — 'a gentle warm wind which flew rapidly' (Oxford dictionary, 2022), та яскраве світло, яке з'явилося несподівано ("*light burst up*" — 'emerge suddenly' (Farlex, 2022), та надходили з низу, змінили враження від печери та замінили погані та моторошні передчуття. Темряву схарактеризовано за допомогою епітету 'inky' ('black like ink' (Oxford dictionary, 2022) і описано за допомогою метафори контейнеру, в який можна поринути "***... dig deeper into the inky blackness***" (Rollins, 2007 : 129).

Порівняння, використане автором для опису головного "холу" бази, стає зрозумілим трохи згодом, однак указує на його умовний розподіл на дві половинки, два світи — "*cut the base in two*" (за допомогою глибокої прірви "***deep** chasm*") — один, який ще поєднано із світлим, відомим та тим, що має доступ до верхнього, звичного світу, а інший — темний та невідомий, відрізний від нього, який є їх остаточним пунктом призначення — "*their destination*". Єдиною ланкою, яка їх поєднує — "*linking the two halves*" є яскраво освітлений міст — "*lighted bridge*", прокладений над прірвою: "*A **deep chasm**, **like a black wound**, cut the **base in two**. A **lighted bridge** crossed the gap, **linking the two halves**. It was their **destination**.*" (Rollins, 2007 : 50). Використання епітетів *'deep'* та *'black'* натякає на щось невідома та трагічне, однак використання антитези "***black** wound — **light** bridge*" на певний час знімає напругу та вселяє віру у хороший хід подій.

Темрява описується як така, що буде існувати вічно 'perpetual' — 'lasting forever', і цей факт видається страшним та не викладає жодної надії на щось світле та добре: *"... in **perpetual** darkness*" (Rollins, 2007 : 183).

Протистояння світла і темряви досягається автором за допомогою персоніфікації. Темрява (*'blackness*', *'darkness*'.), описана в якості живої істоти, яка відновила свої права на територію раніше освітлену ліхтариком (*'reclaiming its lost territory*'), а потім взагалі 'проковтнула' (*'swallowed*') територію табору, лише загострює загальну картину страху та нерозуміння і викликає ще більше побоювань: "*The **blackness***

quickly filled** the void of his flashlight, **greedily reclaiming its lost territory**.*" (Rollins, 2007 : 111); "*The **camp was swallowed** up by **darkness" (Rollins, 2007 : 112); "*... **blackness** tried to **swallow him up**...*" (Rollins, 2007 : 160).

Тим часом світло, яке у глибині печер асоціюється лише зі сяянням ліхтарика (*'flaring lanterns*'), значення якого підсилено використанням епітету *'flaring'* ('very bright' (Farlex, 2022), відображає у темряви місце, ефект чого досягається завдяки уживанню пасивної конструкції *'was beaten back*' та антитези темрява — світло: "*The **darkness was beaten back** by the **flaring lanterns***." (Rollins, 2007 : 112). Темрява порівнюється із цунамі, яке охоплює та топить все на своєму шляху: "***A tidal wave** of **blackness washed** over him, **drowning** him*" (Rollins, 2007 : 140), та зі стіною, повз яку не можливо ані пройти, ані щось побачити: "*...to pierce the wall of blackness*" (Rollins, 2007 : 146). Епітет *'darkened*' разом із лексемою *'cave*' на позначення печери, тобто замкненого простору, указує на інтенсифікацію напруженості емоційного стану героїв, оскільки потемніння означає зменшення кількості світла і збільшення небезпеки, яка, зазвичай, ховається у темряві "*...the **darkened** cave...*" (Rollins, 2007 : 144).

Темрява відступає лише перед чимось, що має колір, ясність та визначається розумінням та пізнанням (у випадку головного героя — усвідомленням його подальшої долі та розмови із старійшиною клану). Використання антитези *'blackness blossomed into full color — images dissolve, leaving blackness*' вказує на той факт, що знання, розуміння оточуючого середовища та пізнання відіграють важливу роль у боротьбі із темрявою, у співвіднесенні себе та оточуючого середовища: "*The **blackness** behind his eyelids **blossomed into full color** <...> The **images dissolved away**, leaving Ben in **blackness**"* (Rollins, 2007 : 334–335).

Однак, в кінці роману присутня антитеза "*through darkness toward the distant glow*", яка демонструє рятівний шлях (освітлений та спрямований до порятунку), між далекою печерою, що існує в темряві, та вже відомим місцем — їх табором: "*Within moments, they were **racing through darkness toward the distant glow** of the base*." (Rollins, 2007 : 404).

Персоніфікація тиші (*'silence'*), що використана паралельно із наданням рис живих істот темряві та світлу, та епітету (*'dead'*), є моторошною та ніби переслідує (*'follow*') героїв: "*Dead silence followed*." (Rollins, 2007 : 134).

Головний спуск до печери, розробка якого зайняла три роки, оснащено ліфтом, який дуже добре підтримується та охороняється. Для

ЗАПИСКИ З РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ. Вычитка № 2. 03.01.2023. МММ

вказівки на важливість та незамінність цього механізму, що є "життєвим шляхом" — "*lifeline*" усієї бази, оскільки виявляється єдиним способом піднятися на гору — до відомого та зрозумілого світу, використано порівняння із дорогим швейцарським годинником та прикрасами королівської родини — "*This is the **lifeline** of Alpha Base. It's maintained **like an expensive Swiss watch** and **guarded like the crown jewels**.*" (Rollins, 2007 : 48). Однак, не дивлячись на це, сам ліфт порівнюється із гігантської кліткою для птахів із червоного заліза та з товстими гратами, натякаючи на замкненість простору та мимовільне ув'язнення всіх, хто спускається вниз — *"... **elevator**. The ceiling and floor were sheets of **solid red iron**, but the walls were just **one-inch-thick iron bars**. Like a **gigantic birdcage***" (Rollins, 2007 : 48). Таке порівняння робить уявлення про це місце ще більш дивним та лякаючим.

Загальна атмосфера на території бази здається спокійною, однак, поодинокі натяки автора — використання: антитези "*regular diurnal pattern of **darkness and light***" (чергування темного та світлого, відомого та незвіданого, зрозумілого та незрозумілого); епітетів '***fake** sunset*', '***black** fingers*', які вказують на щось вигадане, несправжнє та темне; лексем '*shadow'* — 'a dark area or shape' (Oxford dictionary, 2022), '*cloak'* — 'something that covers or conceals' (Oxford dictionary, 2022) та прислівника '*down'* — 'beneath' (Oxford dictionary, 2022); повторів лексеми '*darkened*' — 'make gloomy; render vague or uncertain' (Farlex, 2022) — вказують на щось недобре та невизначене, що очікує на головних героїв: ***"... fake sunset** in the **darkened** cave. The importance of circadian rhythms in a **darkened** environment had been explained earlier by Blakely. Peak performance required tuning the environment to a regular diurnal pattern of **darkness and light**.<...> **Shadows** wove a fine **cloak**.<...> stalactites, **black** fingers pointing **down**.*" (Rollins, 2007 : 57).

Небезпека, незрозумілість та невизначеність атмосфери навкруги підсилюється дивними та підозрілими діями одного з героїв, який прибув на станцію, коли все, начебто, стало зрозумілим та відомим: він намагався триматися у тіні, так, щоб його не побачили — '*strayed from the shadow'* ('to move away from the hidden place' (Farlex, 2022), однак, у той самий час, поводив себе так, начебто нічого не сталося — '*kept his gait casual*' ('try to maintain in an ordinary way' (Farlex, 2022); його пунктом призначення ('*destination'*) був ліфт, а перешкодою ('*obstacle'*) на шляху став міст, який охороняла одна ('*single'*) людина без форми, однак із рушницею. Коли охоронець його помітив ('*took note*'), одна не

виявив жодних однак хвилювання з приводу його дій ('*didn't even raise an eyebrow at such threatening move*'), герой заспокоївся та почав досліджувати місцевість, щоб виконати своє таємниче завдання.

"*... Khalid seldom **strayed from the shadows**. Yet he **kept his gait casual** in case **any eyes spied him**. <...> His **destination**, the **elevator**, was located within that **distant** encampment. His only **obstacle**: **the bridge** over the chasm. <...> earlier today, he had **noted** it was **guarded**. <...> he **spied** the bridge <...> A **single** uniformed man leaned against a light pole, a **rifle** over his shoulder. A quick survey indicated **the area was clear**. <...> Khalid stepped into the island of light <...>The guard **took note of his approach**, **pushed off the post**, and **unslung his rifle**. <...> Khalid **reached into his jacket's breast pocket**, noting the guard **didn't even raise an eyebrow** at such a **threatening move**.*" (Rollins, 2007 : 57–58).

Наступною його дією стало холоднокровне вбивство охоронця, використання епітету '*silent'* підсилює тривожність та незвідність ситуації, її таємничість та незрозумілість: "*Khalid whipped out the knife and slashed deeply into the Marine's neck, making sure to slice below the larynx to ensure a **silent** death*". (Rollins, 2007 : 58). Після всіх своїх злочинних вчинків він просто розчинився у темряві", не залишивши жодного натяку на свої дії: "*After a final check, he **fled into the dark**.*" (Rollins, 2007 : 59).

Ще більшою таємницею видається загадкова поведінка керівника станції, замовчування певних фактів та секрети, які він береже. Вживання негативної частки '*no*', словосполучення '*the other team*' як вказівки на наявність певної іншої ('*other'*) команди, та використання числівника '*four'* разом із лексемою '*months'* для уточнення тривалості їх відсутності ('*four months*'), вказує на певну таємницю, яку приховують: "*And there's still no word from the other team. It's been four months.*" (Rollins, 2007 : 77). Повторення словосполучення '*this time*', вжите у розмовах керівниками експедиції, також натякає на певні моторошні події, які мали місце раніше, але були приховані від інших: "*We're **much better prepared this time**. Don't worry. We **won't lose** this team*" (Rollins, 2007 : 25); "***This time** it'll be **different***" (Rollins, 2007 : 77); "***This time** we're proceeding with **foreknowledge** of the risks.*" (Rollins, 2007 : 78). У той же час, за допомогою використання вищого ступеня порівняння прикметника good, разом із дієслівним зворотом '*to be prepared*' — '*we're much better prepared*', словосполучення '*won't lose*', вжитого у майбутньому часі, прикметника '*different'*, та іменника '*foreknowledge'*, який

ЗАПИСКИ З РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ. Вычитка № 2. 03.01.2023. МММ

позначає певне попереднє знання, виражається сподівання на краще майбутнє для цієї команди дослідників.

Повторення лексеми '*lose'* у різних її формах ('*loss'*, '*losing'*, '*lost'*), та словосполучення '*original team*' та '*first team*' демонструє емоційний стан керуючого експедицією, його біль, переживання та занепокоєння через зникнення першої групи дослідників, та їх невідому долю, що підсилюється іменником '*fate'*: "*They could meet the same **fate** as the **original team.** I took their **loss** personally. I could not risk **losing** any others. We **lost** the **first team**...*" (Rollins, 2007 : 83).

Опис почуттів членів експедиції також відіграє важливу роль у сприйнятті навколишнього середовища в цілому, та кожного окремого її етапу. Так, опинившись у печерах і розуміючи, що вони мають не лише провести свою власну наукову експедицію, а й врятувати людей з попередньої, голова експедиції починає замислюватися над тим, як почувалася б вона на їх місці. Повтори лексем '*darkness'*, '*blackness'* та використання з ними дієслова '*to envelope*' — 'to wrap or cover completely somebody or something' (Farlex, 2022) і епітета '*eternal'* — 'existing or continuing forever' (Farlex, 2022) підсилює темну та незатишну атмосферу навкруги. За допомогою словосполучення '*cold embrace*' на позначення холодного та недружнього середовища, яке начебто хоче поглинути, та дієслова '*shiver'*, яке підсилює таке враження, загальне гнітюче враження від експедиції стає лише гіршим: "*She imagined being stranded in this Stygian **blackness**, watching the **last of her batteries drain away** while the **darkness enveloped** her in a **cold embrace**. She **shivered** <...> How did they survive in this **eternal darkness**?*" [p. 88]. Реакція на ситуацію, яка викликає переляк та острах, ще раз підкреслюється за допомогою словосполучення '*widen in terror*': "*...eyes **widened in terror***" (Rollins, 2007 : 139).

З плином часу емоції стають менш сильними, страхи стихають та герої заспокоюються. Використання лексеми '*terror*' разом із епітетом '*initial*' вказує на той факт, що спочатку був дуже сильний переляк, який пізніше притупився, зменшився ('*dulled*') та перетворився на хвилювання ('*worry*'), ступінь якого зменшується за допомогою використання епітету '*mere*' ('used to emphasize how small, unimportant sth is'): *"...the **initial terror** of their escape yesterday had **dulled** to a **mere worry**."* (Rollins, 2007 : 193).

Під час перших днів вивчення печер члени експедиції натрапили на багато дивних жителів цього світу, які натякали їм на щось по-

ISSN 2307–4604. Записки з романо-германської філології. Випуск 2 (49). 2022

ганe та моторошне. Перша знахідка — доісторична мушля — виявилася не просто мушлею, а істотою, яка зненацька з'явилася і була дуже великою, на що вказує використання вищого ступеня порівняння ('*larger than the first*'), мала величезну силу, описану за допомогою епітету '*fierce*' — 'angry and aggressive' (Farlex, 2022) ('*strength was fierce*') та намагалася покалічити одного з героїв ('*clamped tightly to the flesh*'): *"<...>a shell **larger than the first one** <...> suddenly, from the shell, a flurry of thrashing tentacles sprouted <...> latched onto Khalid's arm <...> The creature's appendages **clamped tightly to the flesh** of Khalid's arm. <...> The monster's **strength was fierce**."* (Rollins, 2007 : 96–97). Ще одна істота, з якою довелося зустрітися членам експедиції — це створіння, яке вміло плавати та мало три футовий спинний плавник білого кольору ('*three-foot-tall dorsal fin, albino-white*'): "*A three-foot-tall dorsal fin, albino-white, crested the churning waters*" (Rollins, 2007 : 114). Почуття героїв після зустрічі описані за допомогою іменника '*monster'* та словосполучення '*made his flesh crawl*', які підкреслюють реальність їх побоювань, страх, який вони відчувають та небажання іти далі: *"...now this **monster**... The sight of that fin had **made his flesh crawl**."* (Rollins, 2007 : 118).

Для опису істот, з якими зустрілися герої, автор декілька разів використовує прикметник '*black'* та лексему '*obsidian'* ('usually black, hard volcanic glass' (Farlex, 2022) із епітетом '*polished'* ('smooth' (Farlex, 2022) для того, щоб підкреслити моторошність істоти, страх та нерозуміння, яке вона викликала, оскільки чорний колір, зазвичай, асоціюється із чимось незвіданим, незрозумілим та смертельно небезпечним. Повторення лексеми '*claws*' ('sharp, curved, horny structure at the end of a toe of a vertebrate animal' (Farlex, 2022) разом із епітетами '*articulated*' ('vividly seen'), '*razor-ended*' ('with sharp ending') та дієсловом '*scrabble*' ('scrape or grope' (Farlex, 2022) роблять опис ще більш страхітливим та таким, що викликає жах: "*Oily **black** skin ... rolling a lidless **black** eye, like a chunk of polished **obsidian** <...> Its arms <...> ended in **articulated claws** ... He could see the **claws, razor-edged**, extending and retracting as it **scrabbled** at the boulder's surface."* (Rollins, 2007 : 136).

Для підсилення загальної моторошності атмосфери, автор послуговується персоніфікацією "*The fungus **was trying to kill** them!*" (Rollins, 2007 : 189). Звуки, які видають істоти, також викликають страх та переживання, оскільки асоціюються із певними хижими тваринами ('*to hiss*', '*to snort*', '*to sniff*', '*to scratch*', '*to rear*'), так само як і лексеми

ЗАПИСКИ З РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ. Вычитка № 2. 03.01.2023. МММ

та епітети, використані для опису самих істот (’*predator*’, ’reptilian’, ’*beast*’, ’monster’, ’monstrosity’, ’*carnivorous*’, ’*whale-sized*’, ’*jaw*’, ’*claws*’), їх ставлення до оточуючих (’*prey*’). Намагання порівняти їх із відомими істотами (’*like a crocodile*’) ставить на меті встановити розуміння всього того страху та невідворотності ситуації, які вони викликають. Еволюційний процес, який призвів до створення таких моторошних створінь, також викликає побоювання та невизначеність. Все це робить емоційний стан переляку, побоювання за своє життя та небажання зустрічі з цими істотами постійними та підкріплює атмосферу невизначеності та страху — “*The **predator hissed** at its escaping **prey**...*” (Rollins, 2007 : 201); “*...a massive snouted head, reptilian, **like a crocodile***” (Rollins, 2007 : 136); “*...continued to point the gun at the monster.*” (Rollins, 2007 : 143); “*...what evolutionary pressures created this **monstrosity***” (Rollins, 2007 : 147); “***Carnivorous** snails, **whale-sized** sharks, and now **marsupial** predators*” (Rollins, 2007 : 171); “*...the rope clamped in its **jaws**...*” (Rollins, 2007 : 202); “*...it **snorting** and **sniffing**... **claws** tentatively **scratching** at rock*” (Rollins, 2007 : 202); “*The **beast reared**...*” (Rollins, 2007 : 252).

Наступним натяком на невідоме стало зникнення одного із членів експедиції та дивний крик. Повторення лексеми ’*scream’* (’loud, high shout’ (Oxford dictionary, 2022), використання дієслова на позначення певної несподіваної дії (’*erupted’* — ’start happening suddenly’ (Oxford dictionary, 2022) та прислівника ’*abruptly’* (’in a sudden, unexpected and often unpleasant way’ (Oxford dictionary, 2022) для визначення неочікуваного та неприємного відчуття, спрямовано на посилення неприємності, гнітючості та незрозумілості ситуації: “*A **scream** pierced the roar of the river <...> a second **scream erupted**. It cut off **abruptly**.*” (Rollins, 2007 : 109). Страшна знахідка — голова одного із членів експедиції, стала результатом пошуку. Використання прикметника ’*small*’ разом із дієсловом ’*bounce’* (’move quickly away from surface’ (Oxford dictionary, 2022) вказує на розмір голови по відношенню до самих печер; уточнення того факту, що голова була окремо від тулуба, за допомогою епітету ’*decapitated’* (’cut off from the body’ (Oxford dictionary, 2022) та використання дієслова ’*bump’* (’to hit something’ (Oxford dictionary, 2022) збільшує емоційну напругу, посилює страх та нерозуміння: “*Then something **small bounced** out <...> It was Halloway. His **head**. The **decapitated head** of the former SEAL **bumped** to a stop a yard away...”* (Rollins, 2007 : 129).

Епітети, за допомогою яких схарактеризовано небезпеку (’*danger*’) протягом всього роману, підтримують гнітючу атмосферу страху, моторошності, невизначеності (’*undetermined’* — ’not known or discovered’) та невідворотності чогось дуже лихого: “*...an **undetermined danger** down there*” (Rollins, 2007 : 133).

Уживання заперечного займенника ’*nothing*’, разом із епітетом ’*absolutely*’ вказує на той факт, що на базі не було нічого живого, нічого, що б нагадувало про минуле життя. Персоніфікації ’*base was dead*’ та ’*base was silent*’ ще раз підтверджує факт сприйняття бази як живої істоти, яка тепер була мертвою, підсилюючи емоційний ефект відчаю, страху та невідворотності смерті: “*Worst of all, **nothing, absolutely nothing moved**. The **base** was **dead**.*” (Rollins, 2007 : 343); “*The **base was silent** around them ...*” (Rollins, 2007 : 349).

Навіть у такому моторошному місці можна знайти моменти для подиву та милування. Використання лексеми ’*wonderland’* — ’marvelous imaginary realm’ (Oxford dictionary, 2022) викликає позитивні емоції, хоча й тимчасово, а лексема ’*splendor’* (’magnificent appearance or display’ (Oxford dictionary, 2022) використана разом із епітетом ’*natural*’, натякає на намагання самої середи замінити погані та страшні емоції добрими та світлими: “*... a natural **wonderland**...<...> the natural **splendor***” (Rollins, 2007 : 169).

Висновки. Отже, проведений аналіз свідчить про той факт, що емоційна атмосфера страху, невизначеності та моторошності у романах-трилерах досягається завдяки використанню *антитези* добра і зла, світла і темряви, *персоніфікації* тиші та темряви, які відіграють ключову роль у створенні вищезгаданої атмосфери. Важливими також є *епітети* та *метафори*, які посилюють загальний моторошний настрій роману та допомагають глибше зануритися у страхи головних героїв, їх нерозуміння того, що відбувається навкруги. Ще одним дуже потужним інструментом створення загального настрою стає опис природного середовища (печер, темних проходів, спусків донизу, наявність великої кількості льоду або взагалі непридатних для людини умов життя). Однак, перемога світла, закріплена в семантиці лексем із позитивним значенням та порівняннях, завдяки яким репрезентовано надію на гарне майбутнє. Перспективним є дослідження мовних та мовленнєвих засобів актуалізації добра і зла в романах-трилерах інших авторів.

Список літератури
Farlex. (n.d.). *Dictionary, encyclopedia and thesaurus*. The Free Dictionary. Retrieved September 2, 2022, from https://www.thefreedictionary.com/
Oxford Learner's dictionaries: Find definitions, translations, and grammar explanations at Oxford Learner's dictionaries. Oxford Learner's Dictionaries | Find definitions, translations, and grammar explanations at Oxford Learner's Dictionaries. (n.d.). Retrieved September 2, 2022, from https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/
Rollins, J. (2007). *Subterranean*. Harper Collins : New-York. 410 p.

References
Farlex. (n.d.). *Dictionary, encyclopedia and thesaurus*. The Free Dictionary. Retrieved September 2, 2022, from https://www.thefreedictionary.com/
Oxford Learner's dictionaries: Find definitions, translations, and grammar explanations at Oxford Learner's dictionaries. Oxford Learner's Dictionaries | Find definitions, translations, and grammar explanations at Oxford Learner's Dictionaries. (n.d.). Retrieved September 2, 2022, from https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/
Rollins, J. (2007). *Subterranean*. Harper Collins : New-York. 410 p.

Стаття надійшла до редакції 05.09.2022 року

ЗАПИСКИ З РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ. Вычитка № 2. 03.01.2023. МММ